

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แม้ฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวมจะดีขึ้น แต่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมายต่อแนวทางในการพัฒนาประเทศ ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 – 2545) เริ่มเปลี่ยนจุดยืนของการพัฒนา โดยยึดคนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาปรัชญาพื้นฐานของแผนดังกล่าวมองว่าการตอบสนองทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ความต้องการทางจิตใจ อารมณ์ และสังคม จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองด้วย กระบวนทัศน์ที่มุ่งพัฒนาโดยใช้เป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับก่อน ๆ ซึ่งไม่เหมาะสมจำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์โดยยึดคนเป็นเป้าหมายหลัก ซึ่งกระบวนทัศน์แนวการพัฒนาใหม่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าความเข้มแข็งของคนและชุมชนน่าจะเป็นทางออกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเน้นศักยภาพของชุมชน นักพัฒนาและบุคคลภายนอกมีบทบาทเพียงกระตุ้นให้ชุมชนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นเพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน (สุรศักดิ์ ชัยรัมย์, 2547 : 1)

จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชน คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลจึงมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น จึงได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น ในปี พ.ศ. 2544 โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดขนาดและการบริหารกันเอง ให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและ

สังคม นำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประชาชน
 ห้างสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมในอนาคต

บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความพร้อมได้
 จัดตั้งกองทุนกู้ยืมเงินขึ้นในปี พ.ศ. 2547 และได้รับการอนุมัติตั้งกองทุนรับการโอนเงินเข้า
 กองทุนเรียบร้อยแล้ว จำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) จากการติดตามสอบถาม
 อย่างไม่เป็นทางการจากสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านถึงการนำเงินไปใช้
 ประโยชน์ และการติดตามสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินไม่นำเงินไปจ่ายตาม
 นโยบายและวัตถุประสงค์ของรัฐบาล คือ การพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจน
 บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน แต่นำไปใช้จ่ายในเรื่องที่ฟุ่มเฟือย ซื้อโทรศัพท์มือถือ
 ซื้อเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้านเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมต่อไป ส่งผลให้
 สมาชิกที่กู้ยืมเงินมีสภาพความเป็นอยู่เหมือนเดิม และมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น

จากปรากฏการณ์ข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะประชากรในหมู่บ้าน จึงมีความสนใจที่จะ
 ศึกษาการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง
 จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการ
 กู้ยืมเงิน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อจะได้
 รับทราบข้อมูลที่แท้จริง ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแนวทางแก้ไข
 ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง
 เหมาะสม เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล อันจะนำไปสู่ความผาสุกของประชาชนและ
 ความเจริญของหมู่บ้านต่อไป

คำถามในการศึกษา

การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง
 จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร และมีปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน
 อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ
 อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบล หลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเงินกองทุน หมู่บ้าน

สมมติฐานการศึกษา

1. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามสถานภาพต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน
2. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน
3. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามอายุต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน
4. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน
5. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามอาชีพหลักต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน
6. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน
7. คณะกรรมการและสมาชิกจำแนกตามระยะเวลาในการเป็นคณะกรรมการ/สมาชิก ต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
  - ผู้ศึกษามุ่งศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีเนื้อหาในการศึกษาดังนี้
    - 1.1 การวางแผน
    - 1.2 การจัดองค์การ
    - 1.3 การชักนำ

1.4 การควบคุม

1.5 การสั่งการ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 13 คน และสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 50 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ บ้าน ไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบไปด้วย

การวางแผน หมายถึง กิจกรรมการวางแผนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ โดยการจัดประชุมชี้แจงรายละเอียด และทำความเข้าใจกับสมาชิกและชาวบ้าน การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐและสมาชิก การร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านร่วมกัน การจัดทำทะเบียนประวัติของสมาชิก การวางแผนการพิจารณาเงินกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน การวางแผนร่วมกันในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้กู้ การใช้ประโยชน์เงินกองทุน และการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

การจัดองค์การ หมายถึง กิจกรรมการจัดแบ่งงานและผู้รับผิดชอบด้านต่าง ๆ การคัดเลือกคณะกรรมการข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านมีความสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก การพิจารณาคุณสมบัติของผู้กู้ชัดเจน มีการกำหนดบทลงโทษ มีการจัดทำเอกสารการเงินชัดเจน มีการจัดระเบียบเอกสาร มีการจัดสรรรายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การสรุปผลการดำเนินงาน มีการเลือกกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ และสมาชิกได้เข้าร่วมประชุมเสมอ

การชักนำ หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการประสานงานภายในกองทุน การเชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความรู้ มีการศึกษาดูงาน การสร้างแรงจูงใจให้กับคณะกรรมการ สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และประธานกองทุนหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับนับถือในความเป็นผู้นำ

การควบคุม หมายถึง การที่ประธานกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ การจัดเก็บหลักฐานของสมาชิกอย่างเป็นระบบ การให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การนำเงินไปใช้ประโยชน์ มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ตรวจสอบได้ การรายงานผลการปฏิบัติงานทุกเดือน การให้ความสนใจและมีส่วนร่วมตรวจสอบการทำงาน การจัดหาผู้มีความรู้ มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมมาทำงาน และเปิด โอกาสให้สมาชิกเสนอแนะปรับปรุงการดำเนินงาน

การสั่งการ หมายถึง กิจกรรมที่เป็นการดำเนินการ โดยการใช้อำนาจในการควบคุมการดำเนินงานในกองทุนหมู่บ้าน การเปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ การสร้างแรงจูงใจให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน การบอกกล่าวหรือมอบหมายงานให้กับคณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และการแสดงความสามารถในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านจนได้รับรางวัล

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง แหล่งเงินทุนที่รัฐบาลจัดสรรให้หมู่บ้าน 1 ล้านบาท ให้ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน สำหรับลงทุนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง คณะทำงานในการควบคุมดูแลบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

สมาชิกกู้ยืมเงิน หมายถึง ชาวบ้านผู้สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ประโยชน์การศึกษา

1. ทำให้ทราบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางสำหรับคณะกรรมการกองทุนในการบริหารจัดการ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ อันจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ทอง หมู่ที่ 15 ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อไป